

סיכון מקצועי

מחלות המקצוע בישראל גובות חייהם של מאות עובדים בשנה • מחשיפה לחומרים מסוכנים ועד למחלות, שנגרמות כתוצאה מגורמים פיזיקליים • על החשיבות בבקרה, רגולציה ופיקוח ואכיפה להצלת חיים

מאת ארז מימון

מומחה בטיחות, לשעבר ראש מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית

בחולים אלו למשק. כך, לראשונה בישראל, לאחר 70 שנות קיומה, התקבל נתון רשמי המצביע על היקף התמותה ממחלות מקצוע. מהניתוח עלה כי במדינת ישראל מתים מדי שנה לפחות 800 עובדים, שחלו במחלות מקצוע. מדובר בהיקף תמותה עצום, הגדול פי 25 מהיקף ההרוגים בתאונות עבודה בענף הבנייה וגדול גם מהיקף ההרוגים בתאונות דרכים בשנה. ההסבר שנתנו החוקרים להערכות הנמוכה מהערכת ארגון הבריאות העולמי נעוץ בעובדה שלקחו מקדמי ביטחון רבים, ולכן, מדובר בערך תחתון של היקף התחלואה. כמו כן, הסבירו החוקרים שהירידה נובעת גם מההתקדמות הרפואית בעשור האחרון.

בקרה – יש להפעיל בקרה מתמדת ומשמעותית על עמדות העבודה השונות, שתכלול את גורמי הסיכון הבריאותיים בעמדה, תסייע למעסיק למצוא פתרונות להפחתת גורמי הסיכון במקור ותוודא שהעובדים משתמשים באמצעי המיגון שסופקו להם. חשוב גם לבצע ניטורים גיהותיים ולהיות ערניים לכניסת תהליכי עבודה חדשים וחומרים חדשים לארגון.

רגולציה והרחבת תקנים

רופא תעסוקתי – מומלץ לחזק את הקשר עם הרופא התעסוקתי של העובדים, לשקף לו את מאפייני העבודה ואף לזמן אותו מעת לעת לארגון כדי לעמוד מקרוב על

עובדי חקלאות חשופים לחומרי הדברה, ועוד.

אמצעים לניטור הסיכון

אף על פי שמדובר בסיכונים שקיימים בסביבת העבודה, אם נוקטים אמצעים לניטור, להפחתה או להסרה, וגם משתמשים במיגון אישי מתאים, הסיכוי שגורמי סיכון אלו יובילו למחלה או למוות נמוך מאוד. תחום הבטיחות באתרי הבנייה זכה לתשומת לב רבה מאוד בשנים האחרונות – מוצדקת, לאור שיעור הנפגעים הגדול בקרב עובדי - פי 5.2 מהממוצע במדינות ה-OECD, 33 הרוגים מתאונות בנייה המתרחשות, בממוצע, מדי שנה בישראל. עם זאת, האם תחום הבטיחות בבנייה הוא חזות הכול? האם הוא הגורם המשמעותי ביותר בתמותה בתעסוקה במדינת ישראל ובעולם?

בדוח ועדת אדם, משנת 2014, שניתח לעומק את תחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית בישראל, פורסמה הערכה כי במדינה מתים מדי שנה כ-1,700 עובדים כתוצאה ממחלות מקצוע. מאחר שלא נמצא כל חישוב או הסבר לדרך שבה הגיעו להערכה הזאת, ומאחר שהערכת ארגון ILO הסתמכה על נתונים של שנת 2009, הנחית, במסגרת תפקידי כמפקח עבודה ראשי, בשנת 2018, את הרשם למחלות מקצוע לבצע ניתוח מקצועי כדי להעריך את היקף התמותה ממחלות מקצוע בישראל, וכמו כן, את עלות הטיפול

בשנה וחצי האחרונות, נחשפנו כולנו לכוחה של מגפה. מגפת הקורונה זוכה לחשיפה תקשורתית רחבה, בין היתר, בגלל הקצב המהיר והברור שבו היא פוגעת במי שנחשף לוורוס, ומהקשר הישיר והברור בין הוורוס לתוצאה הקשה. בניגוד למגפה זאת, שיום אחד כנראה תחלוף מהעולם, מדי שנה בשנה מתים במדינת ישראל מאות עובדים רק בגלל אופי העסקתם, ועוד אלפי עובדים אחרים חולים במחלות קשות ומגוונות, שגורמות להם סבל רב עד יום מותם. מחלות אלו ידועות לציבור פחות, מתוקשרות פחות, אך ימשיכו ללוות אותנו לעד, אף שמדובר במחלות ובמצבים שאפשר לצמצם באופן משמעותי.

תכירו: מחלות המקצוע בישראל.

מחלת מקצוע נגרמת עקב עבודתו או עיסוקו של עובד, בהיותו חשוף לגורמי סיכון שונים בסביבת עבודתו, כגון גורמים כימיים, ביולוגיים, פיזיקליים, מסרטנים וכו'. בניגוד לתאונת עבודה, שהיא אירוע חד-פעמי ופתאומי שגלוי לעין, מחלת מקצוע נגרמת מחשיפה ממושכת לגורמי הסיכון במשך זמן שיכול להימשך חודשים ושנים רבות, ומכאן גם הקושי לקשור את המחלה באופן ישיר לעיסוקו של העובד. כמעט בכל עיסוק אפשר להיחשף לגורמי סיכון, שעלולים להוביל לפגיעה בבריאותנו. כך, לדוגמה, עובדי בניין ועובדי שיש חשופים לסיכונים שנגרמים מאבק סיליקה או כתוצאה ממאמץ פיזיולוגי; רופאים חשופים לסיכוני קרינה וסיכונים ביולוגיים שונים, וסיכוני גז ההרדמה; מצילים בחוף הים חשופים לסכנות הבריאותיות בחשיפה לקרינת שמש; עובדים בענף הקוסמטיקה חשופים לחומרים מסוכנים הקשורים לעבודתם;

"לציבור הממונים על הבטיחות, לרגולטור ולמערך הבטיחות בישראל בכלל, ניתנה האחריות, היכולת, הסמכות ומעל הכול – החובה לפעול להצלת חיים רבים מפני תמותה ממחלות מקצוע"

צילום אילוסטרציה: Freepik

למציאת פתרונות להפחתת גורמי הסיכון

צילום אילוסטרציה: Freepik

צילום אילוסטרציה: Freepik

תנאי העבודה בו. הרופא יכול לסייע באיתור גורמי סיכון שאולי איננו מודעים אליהם, וכן, להעניק טיפול נכון יותר לעובדים שמגיעים אליו לבדיקות תקופתיות.

לא אפרט כאן את הפעילות הרבה הנדרשת מהרגולטור בהסטת משאבי פיקוח מהבנייה לתחום זה; באיסוף נתונים נכון ומלא על מחלות מקצוע ובהרחבת תקני הרופאים התעסוקתיים והתאמתם למקובל במדינות ה-OECD בכל הנוגע ליחס בין רופא תעסוקתי למספר העובדים; ב שיפור מנגנון איתור הקשר בין תחלואה לעיסוק - על ידי רופאי המשפחה, וחשוב מכל - בהעלאת הנושא למודעות הציבור והעובדים.

אסכם מאמר זה באמרת חז"ל: "המציל נפש מישראל, כאילו הציל עולם ומלואו". אם בתחלואה תעסוקתית עסקינן, הרי שלציבור הממונים על הבטיחות, לרגולטור ולמערך הבטיחות בישראל בכלל ניתנה האחריות, היכולת, הסמכות ומעל הכול - החובה לפעול להצלת חיים רבים מפני תמותה ממחלות מקצוע. חשוב שהיקף התחלואה והתמותה ממחלות המקצוע בישראל, והעלות העצומה למשק, יהיו תמרור אזהרה לממונים על הבטיחות ולעושים בתחום זה במדינה. ●

**"בניגוד לתאונת עבודה,
שהיא אירוע חד-פעמי ופתאומי
שגלוי לעין, הרי שמחלת מקצוע
נגרמת מחשיפה ממושכת
לגורמי הסיכון במשך זמן שיכול
להימשך חודשים ושנים רבות,
ומכאן גם הקושי לקשור
את המחלה באופן ישיר
לעיסוקו של העובד"**